

Til beslutningsforslag nr. B 9. Betænkning afgivet af uddannelsesudvalget den 19. maj 1983

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et freds- og konfliktforskningsinstitut

[af Margrete Auken (SF) m.fl.]

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Udvalget har modtaget henvendelse fra arbejdsgruppen vedrørende freds- og konfliktforskning på Københavns universitet.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets, socialistisk folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget) beslutningsforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *flertal inden for flertallet* (socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer af udvalget) anfører:

Forskning i fredelig konfliktløsning er ikke særlig højt prioriteret i Danmark.

Det ønsker flertallet at råde bod på ved at anbefale de fremsatte ændringsforslag til vedtagelse.

Dette skal opfattes som et signal til forskere i Danmark om, at der fra flertallets side vil blive set frem til en forskning, der kan give bud på fredelige løsninger på konflikter internationalt, som Danmark særligt kan bidrage til løsningen af.

Med ændringsforslagenes udformning er det flertallets opfattelse, at der er skabt sikkerhed for det videnskabelige niveau, ligesom der lægges vægt på det tværvidevidenskabelige og den pluralisme i forskningen, som ændringsforslagene lægger op til.

I forbindelse med overvejelserne vedrørende disse ændringsforslag er det flertallets klare vurdering, at der blandt forskerne er stor interesse for, at der kan ske en styrkelse af fredsforskningen, men fredsforskning som disciplin har brug for anerkendelse, og det håber flertallet hermed at have bidraget til.

Flertallet skal udtrykke tilfredshed med, at det hermed er lykkedes et flertal at finde en form til styrkelse af fredsforskning, der ikke indeholder de risici, som flertallet påpegede i forbindelse med 1. behandling af beslutningsforslaget.

Et *mindretal inden for flertallet* (socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) udtaler:

Selv om ændringsforslagene langt fra lever op til mindretallets ideale ønsker, hvad angår vilkårene for freds- og konfliktforskning i Danmark, konstateres det med tilfredshed, at der i folketinget dog er et flertal for at styrke freds- og konfliktforskningens vilkår i Danmark. Det er mindretallets ønske, at vedtagelsen af ændringsforslagene vil medføre en varig forbedring i Danmark.

Fra mindretallets side er der lagt afgørende vægt på, at de foreslåede penge til freds- og konfliktforskningen forvaltes forskningsmæssigt forsvarligt og uden overdrevent bureaukrati. Afgørende er at få igangsat aktiviteter. Derfor ønsker mindretallet, at det nedsatte udvalg får ret frie hænder, og at det er forsøgets udtrykkelige mål at pege på veje til

en varig styrkelse af freds- og konfliktforskning i Danmark.

Som det fremgår af bemærkningerne, er det ikke hensigten med dette forslag at overløbe SNU's aktiviteter. De penge, der med vedtagelsen af dette beslutningsforslag foreslås bevilget, bør primært anvendes til en forskningsindsats, der klart bryder med den militære slagside ved studiet af »sikkerhed« og »konfliktløsning«. Emner som »strukturel vold«, »militarisme« og »positiv fred« er oplagte emner. Den forskning, der nu igangsættes, skal med andre ord være kontroversiel sammenlignet med traditionel sikkerhedspolitisk forskning. Det er mindretallets ønske, at de forskningspenge, der her foreslås bevilget, vil være til gavn også for fredsbevægelserne i Danmark.

Mindretallet lægger stor vægt på den fællesnordiske repræsentation og generelt på international kontakt inden for freds- og konfliktforskning. Derfor hilses det med glæde, at dette internationale aspekt fremtræder klart i flertallets ændringsforslag.

Det er ikke mindretallets opfattelse, at vedtagelsen af dette forslag skal afføde besparelser inden for anden forskningsaktivitet (den militære undtaget). Med forslaget foreslås bevilget et særskilt målrettet ekstra beløb til et alt for forsømt forskningsområde.

Et *mindretal* (det konservative folkepartis, venstres, centrum-demokraternes, fremskridtspartiets og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling.

Mindretallet afviser det foreliggende forslag.

I det af regeringen uafhængige sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg (SNU) findes desuden et forum, hvor tilsvarende aktivitet foregår. Med den overførsel af 2 mill. kr., i 1983 budgettet ca. 3 mill. kr., til SNU's budget er der sket en seksdobling af de midler, udvalget har til rådighed til forskning og oplysning. Intet i SNU's kommissorium synes at hindre, at udvalget kan fremme de målsætninger, der indeholdes i ændringsforslagene til beslutningsforslaget. Det bemærkes, at udvalget bl.a. kan tage sager op efter forslag fra udvalgets medlemmer, der som bekendt bl.a. omfatter politikere.

Der foregår allerede i vidt omfang på Københavns universitet (og formentlig også øvrige universiteter) aktiviteter, som må karakteriseres som freds- og konfliktforskning. I betragtning af offentlighedens øgede interesse i emnet må disse aktiviteter kunne forventes øget. Københavns universitet har da også for 1 år siden nedsat et udvalg med henblik på kortlægning af den forskning, der faktisk foregår. Det er dette udvalgs opfattelse, at universitetet har mulighed for at yde værdifulde bidrag til analyse af problemerne, og det noterer sig, at lignende aktiviteter udvikler sig ved andre vesteuropæiske universiteter. En sådan udvikling må antages også at kunne (og ville) finde sted på landets universiteter inden for de bestående økonomiske rammer.

I en tid med udgiftsreduktioner på næsten alle områder, forekommer der ikke netop, hvad angår freds- og konfliktforskning, noget påtrængende behov for at tilføre flere midler. Der synes allerede i øjeblikket at eksistere rimeligt betryggende rammer for denne forskning.

Et *mindretal inden for mindretallet* (fremskridtspartiets medlem af udvalget) skal tilføje følgende:

Det er fortrinsvis blandt venstreorienterede, der har været interesse for at etablere et freds- og konfliktforskningsinstitut. Det egentlige og rationelle formål hermed må givetvis være at skabe nogle vellønnede og uforpligtende stillinger til politiske meningsfæller. Et freds- og konfliktforskningsinstitut i Danmark har naturligvis ikke haft nogen som helst mulighed for at forhindre en eneste af de krige, vi har oplevet siden 2. verdenskrig. Et freds- og konfliktforskningsinstitut er derfor kun et stort anlagt forsøg på at stikke den danske befolkning blå i øjnene og dermed svække befolkningens almindelige og kvalificerede indsats for at skabe fred først og fremmest i Danmark.

Krig er en form for fortsættelse af den politiske vold. Derfor skaber en stor tilbøjelighed til politisk vold forudsætningerne for egentlig og åben krig.

I 1979 foranstaltede medarbejdere ved Københavns og Århus universiteter bl.a. en undersøgelse af de politiske partiers holdninger til politisk vold. Det viste sig, at 22 pct. af venstrefløjens vælgere var tilhængere af poli-

tisk vold. I socialdemokratiet faldt tilslutningen til 4 pct. For de borgerlige partier var der kun tilhængere hos 2 pct. af vælgerne. Og for fremskridtspartiets vedkommende var tilslutningen helt nede på 1 pct.

Hvis der derfor var noget som helst holdpunkt for at antage, at den politiske venstrefløj var tilhængere af fred og modstandere af vold, ville de først og fremmest virke for at omvende den meget store andel af voldstilhængerne blandt deres egne vælgere. Det er mindretallets opfattelse, at venstrefløjen på ingen måde har søgt at ændre voldsholdningen hos sine vælgere, og derfor må det også antages, at venstrefløjen stort set samler den del af befolkningen, der er tilhængere af politisk vold. Og det er på dette grundlag, det foreliggende forslag fra socialistisk folkeparti må bedømmes.

Ændringsforslag

Af et flertal (Jytte Andersen (S), Dorte Bennedsen (S), Helle Degn (S), Lissa Mathiasen (S), Sonja Mikkelsen (S), Nørgaard Sørensen (S), Marianne Bentsen-Pedersen (SF), Holger K. Nielsen (SF) og Ole Vig Jensen (RV)):

Til titlen

1) Titlen affattes således:

»Forslag til folketingsbeslutning om fremme af freds- og konfliktforskning i Danmark«

Til teksten

2) Beslutningsforslagets tekst affattes således:

»Med henblik på at

- a) fremme en dansk forskningsindsats på områder, hvor Danmark har særlige forudsætninger og muligheder,
- b) fremme tværvideenskabelig forskning inden for freds- og konfliktforskning,
- c) fremme samarbejde imellem forskningsinstitutioner og forskere i og uden for Danmark om gennemførelse af konferencer, udveksling af forskere og studenter m.v. inden for freds- og konfliktforskning samt sikre dansk deltagelse i internationale aktiviteter,

- d) fremme information om forskning inden for freds- og konfliktforskning til brug for både forskere og det folkelige oplysningsarbejde og
- e) fremme oversættelse af værdifulde forskningsarbejder inden for freds- og konfliktforskning

opfordres undervisningsministeren til for finansårene 1984, 1985 og 1986 at sikre henholdsvis 2,5 mill., 3 mill. og 3,5 mill. 1983-kr.

Regeringen opfordres endvidere til at nedsætte et fagkyndigt forberedende udvalg, som inden 1. december 1983 udformer forslag til anvendelse af disse midler i overensstemmelse med ovenstående formål, herunder for de organisatoriske rammer og den fremtidige ledelsesform.

Det forberedende udvalg afslutter sit arbejde inden udgangen af november 1983 med en rapport til undervisningsministeren, der fremlægger den til drøftelse i folketingets uddannelsesudvalg inden 1. januar 1984.

Det forberedende udvalg foreslås sammensat af fem medlemmer, hvoraf to udpeges af planlægningsrådet for forskning, to af den Nordiske Samarbejdskomité for International Politik, inkl. konflikt- og fredsforskning, medens formanden udpeges af de to organer i fællesskab.

Formanden og én af de øvrige udpegede foreslås at være fremtrædende udenlandske sagkyndige, heraf mindst én fra de øvrige nordiske lande.

Midlerne til det forberedende udvalgs arbejde, der anslås til 200.000 kr., bør afholdes over undervisningsministeriets budget.«

Bemærkninger

Til nr. 1 og 2

Inden den treårige forsøgsperiode udløber, forventes det, at der afgives en rapport over den gennemførte virksomhed og dens resultater samt forslag til en varig ordning til undervisningsministeren.

Ministeren afgiver på denne baggrund en redegørelse med henblik på drøftelse i folketinget.

Til den tid vil forslagsstillerne tage stilling til en varig ordning.

Det bemærkes, at der ikke ses nogen overlappning i de opgaver, der her søges løst, med

de opgaver, som det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg (SNU) har løst siden etableringen 1. januar 1981 og fortsat varetagelse.

Eva Møller (KF) fmd. Karen Højte Jensen (KF) Fogh Rasmussen (V)

Øllgaard (V) nfmd. Halvgaard (FP) Steffensen (KrF) Bente Juncker (CD)

Grethe Lyngs (CD) Jytte Andersen (S) Dorte Bennedsen (S) Helle Degn (S)

Lissa Mathiasen (S) Sonja Mikkelsen (S) Nørgaard Sørensen (S) Ole Vig Jensen (RV)

Marianne Bentsen-Pedersen (SF) Holger K. Nielsen (SF)

Partiet VS havde ikke medlemmer i udvalget.